

Titel: Anti-Statsmanden. No. 1-3

Citation: "Anti-Statsmanden. No. 1-3", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 17, ?, ?* [1772], s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_017-shoot-workid2_017_003.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 17

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Anti-Statsmanden.

No. I.

Stolt fremstiller sig en Statsmand for de Danske. Ophævisk og ligesaa opblæst lader han til at være. Den myndige Tone han begynder med, er et ont Jertegn. Hvad hjælper det at trampe paa Skildpadens Ryg? — Mon Bølgerne holde op at rase, naar de pidskes med Aarene? Kan Fyndighed underkue Selvklogskab?

Kan Ærlighed forvise Egennyttens af Verden? — Kan Beskedenhed og Sagtmodighed binde Munden paa Skumleren, Misunderen og den Vrangvillige? — Nei! dog synes vor Statsmand

at udvælge disse Umuligheder, som et Hovedæmne for sit Ugeblad. Skielver da, I Selvkloge!

Statsmanden bær sit Riis i Barmen; inden I veed deraf, trækker han det frem, og blotter eder til at annamme hans Tugt. Han selv synes at fralægge sig al Selvklogskab. Han har ingen høie Tanker om sig og sine Meeninger. Den Maske bruger han, fordi han under Ydmygheds Glands, kan faae hastigere Indpas hos Eder; thi han veed, at den Selvkloge helst imodtager den Sandhed, som krybende og bedende om Naade, indstiller sig for hans

2

Domstol. — Lykkelig vil jeg agte ham, om han høster Frugten af sit Kunstgreb; om indgroede Vaner og Fordomme kunne blive udbrændte af hans Læseres Siele; om deres Hierter ved hans Lutrelse kan blive ryddelige fra de Laster, som underminere Statens Lyksalighed. Men vee dig, min Statsmand!

dersom dine Læreregler i Statsvidenskaben ei grunder sig paa Egennytte, denne Herskere i adelige Hierter. Veed du ei at Adelen er ligesom de magelige fornemme Bier, som blot ere i Kubben, for at smage Sødhederne af Arbeidsbiernes Flid? Sandhed

er ligesom den første Due, der blev udladt af Noa Ark; skjønt den skielvende flagrer hid og did, saa finder den dog ingen Hvilested paa Bølgerne; ingen Hvilested paa Bølgerne, ingen Læe for Kastevindene, uden hos en Noa, uden hos en Monark, som baade Tiden og Eftertiden der ærer hans høie Kongedyder, skal især kiende ved Tilnavnet af Sandheds-Elskeren; ligesom hans høisalige Hr. Fader kiendes ved Tilnavn af Menneskevennen, og Farfaderen ved Gudsdyrkeren. — — Herpaa stoler Statsmanden. Fripostig vil denne Tilflugt gjøre ham og frek; men hvad har han da nødig at inhylle sin Fripostighed og Frekthed i Spidsfindighed og Tvetydighed. Tal reent ud af Skiegg; thi jeg, jeg, jeg veed at du kan. Saaledes tiltalte mig fordem min pedantiske Konrektor, i det samme han slog med Riset i Thronen, og saaledes vil jeg i Dag tiltale dig min forblummede Hr. Statsmand. — Hvad har din Spottefugl at sige os om Oplysningen ved 17 Januari. Blev Folk ikke nok oplyste den Aften? Jo, jeg husker grant, at Lysene, som stode i Vinduerne, skare mig saa stærkt i Øinene at jeg maatte pakke mig hjem; og her kunne jeg heller ei faae Roe til at dysse min Glæde i Søvn for

de mange Lys min Pige havde sat i Vinduerne, allene

3

2 for at jeg skikkelig kunde undgaae den Dom, som Patrioterne udøste over en fornem Mand, der ved at spare sine Lys, blev regnet iblant Røverne.

Jeg fant da paa et Raad, og lod miu store Sørgekappe henge rundt om Omhænget; saa gysede jeg og henfaldt i spekulative Drømme. Jeg var for

Resten saa overmaade glad samme Dag, nemlig paa mine Medpatrioters Vegne, fordi den Dags Handling kronede den saa længe indebrændte Hævngierrighed mod Struensee.

Ondskabsfulde Skrydere! vil du kalde alle Efterretninger om 17 Januari Eventyr? Bær du ingen Ærbødighed for Helligdommens Ord; eller har du glemt at læse de Prædikener, hvori Sandhedsfægterne tydelig lagde os Forræderiet for Dagen? eller er du saa næsviis, at du ville have forbudt Kleresiet, deres hellige Iver, førend Dommen over Statsfangerne var offentlig fremlagt? Skulde alt gaae igiennem dit Hoveds Censur? Gud bedre dig for Forstand du har, og for den Skrivefrihed vi da havde! Lad Almuen nu lære endelig, at man og kan lyve paa Prent.

Statsmanden har Massen af en Patriot; men troe at han er sin egen Nations Hadere, eller maaskee en Fremmed, som ved en dansk Oversætter,

lurer sig ind paa Folk! Mærk hvor spodsk

han taler. Om intet andet skurrede i de danske

Øren, saa var den tydske Orden, man seer i hans Meeninger alt nok, til at bibringe mig og andre ægte Patrioter Væmmelse for hans Snak. Vi hader og elsker det Fremmede paa en Gang; det strider vel ikke med den danske Nations sunde Tænkemaade.

Lumpene Beskyldning! du siger: at Øxerne bleve skierpede ved Vittigheds fostere. Sigter

4

da til de forsmædelige Følelser, som forøgede Straffens Beskhed for Statsfangerne, ved at læse det Pladder, som blev raabt om paa alle Gader; da forsikrer jeg dig paa Troe og Love, at Fangerne ei have faaet Tilladelse at see et reneste af disse Skrifter; hvor kunde det da hvædse Straffen? — Det som Øret ei hører; det Hiertet ei rører; men disse Vittigheds Fostere gave Hevngierrige den sødste Forlystelse. Ingen undre da paa, at man saa villig skikkede sine Penge paa Bogladerne.

Staatsvrøvlere, det Ord er nok fra din egen Bagerovn. Jeg veed ikke engang ret hvad eu Vrøvlere er. Er det een som forvikler sig saa meget i dybe Betænkninger, at han i Steden for at svare Folk Sandhed paa deres Tale, binder dem noget paa Ermet, for at blive dem qvit? — Eller er det en Forvirrere; eller saadan een, som handler blot hen i Dagen, da tilstaaer jeg dig det i Henseende til vore Skribentere, naar du nemlig ikke vil huske paa Pengene deres Flyveblade gav dem, som dog var det eeneste der overtyder os om, at de ei handlede uden at ville naae et Maal.

Med Tilladelse at spørge: Hvor længe har du været i det Land, som du foregiver at kiende saa nøie? Er du fremmed i Jerusalem og er ukyndig om hvad der i disse Dage er skeet? — Ja sandelig maae du være kommen nylig til Byes; thi ellers troede du ei om det danske Publikum at det var vantro. Eller maaskee du ogsaa, min kiere Statsmand! har været indviklet i de gruelige Forbrydelser, som Dommen fortæller. os om Struensee, og at du derfor har været nødt til at kukulure i et mørkt Fængsel i Kastellet, Du burde da nu at være saa snild, at høre dig først om, inden du saa dristig væk vil

5

tillægge Nationen en Feil, som den aldrig besad. Har ikke Samtalen imellem Statsfangerne havt ligesaa god Afgang, som Ulspils Overmand! Historien om Keiser Robertus har ikke faaet almindeligere Biefald end alle de aandelige og kiødelige Propetier om Statsfangernes Tænkemaade, Forhold og Forbrydelser. Alle Glædes og Sorrhigssangene som elendige Stympere have sammensyltet, ere læst med ligesaa stor Troværdighed ved de fornemme Kaffeborde, som i Daarekisterne. Forekast os Danske da ikke tiere faa ærerørige Feil, som om vi skulle være vantroe.

Jo længere jeg læser frem i dit Blad, desto mere tiener din Ubluehed min Galde til at løbe over. Har du ingen Ærbødighed for Levi Børn. Disse udvirke meget hos Almuen. Derfor maa den have Høiagtelse for dem, og derfor maa Præstesketet staae og falde uden for dit og andre Spitshoveders Domme. Jeg vil kun huske dig

paa den bibelske Historie, som fortæller, at nogle unge Mennesker raabte til en Prophet, at hans Hoved var skaldet, ret ligesom han ei vidste det for; men glem ei tillige at see efter hvorledes denne Synd blev straffet. Siges der ikke, at Guds Retfærdighed, som altid harmonerer med hans Barmhjertighed, beføl glubende Dyr

at synderrive disse gudsforgaaene Kroppe? Læs

dette med en levende Troe og skielv. Hr. Østrups

Prædiken sendte jeg lige saa snart til Bogbinderen, som den var kjøbt; jeg har altsaa endnu ei nydt den Lykke at læse den; dog veed jeg at din Dom er fremfusende. Et par af mine Haandværksfolk, (som ere meget gode Kritici i deres Smag,) ere tit forlægne for at finde paa de Kunstord, hvormed de ville pryde deres Lovtale over ham; thi siger een: Han kan Bibelen uden ad paa en Prik; en anden: han

6

kan ret trykke Folk paa Bylden & c. — Hvad mig angaaer, saa maa jeg skrifte rent ud, at jeg troer: at han er, som lærd, alt for Indsigtsfuld dertil, at nogen af Lærefædrenes Autoritets Fordom endnu skulle hæfte ved ham. Alt for oplyst som

Præst, dertil at han skulle stemme overens med den Meenigmands Tænkemaade, som du gjør til hans,— men jeg troer tillige, at han helst fremdrager disse Allemands Meeninger, for at blive elsket og æret. — Du skulde vel et være saa eenfoldig at spørge om hans lærde Auditorium var forelsket i sine egne Meeninger; jo sandelig! — de ere ligesaa antagelige og tækkelige for de: som kurante Dukater.

Hvad gaaer det Præsten an, at hans Meenighed brænder af Hævn imod Statsfornyerne? Bør han

ikke være Salven i Gilead? Bør han ei dryppe

Olie i Ilden?

Du er alt for krye! Din Hierne raser!

Hvad forstaaer du ved de himmelblaae Engle, og hvor fløi Overenglen hen? Ligger han til Udkik paa et Kirkespiir i Søestaden W*? eller er han bevaret til Dommen paa Aabenbarelsesdagen? Jeg gietter kun!

Jeg er nysgierrig; men forlad jeg siger dig saa smaat, at man venter ingen Skamflikker af Statsmanden. Paa det du skal vide, hvor grundigtænkende og tillige hvor sagtmødige, hvor ivrige og tapre dine Læsere ere for Sandheden; paa det du skal aldrig skrive uden med en skielvende Haand; paa det du kan tildømme dig din Skiebne, om du viger en Straaebred fra Sandheden, saa skal jeg afskildre dig et skræksomt Exempel. — Men ak! jeg gyser, skiønt jeg nu kun agerer Historieskriver. En Fuldmægtig er paa et offentlig Sted i

Sælskab med nogle Borgere; det danske Blod og Tænkemaade siges at have boet i disse, ligesaa heel og holden som det var fra Arils Tid. Man talte da om

7

Fangerne; Fuldmægtigen vil undtage sig blant disse ved efterfølgende formastelige, dumdristige, skadelige og ravgale Sætninger:

At Struensee havde sat Finantzerne paa en god Fod. At han ikke havde penge i udenlandske Banker, og at de mange Summer, man trode, at være forsendt didhen, vare kun de, ved hvilke Landets Gield var bleven betalt. At han havde skaffet Forraad paa Korn. At han havde svækket og stækket Adelens Vinger. At han ikke ville blive saa ligegyldig for Eftertiden som han nu var forhadet hos vore Patrioter.

Hvilke gruelige Principper! mit Blod var frysefærdigt mens jeg skrev dette af, efter Hørsigen. Ingen Straf var da haard nok til saadan en Sandhedsforgribere. Man lod ham da, som en

Medvidere i Forræderbanden snart arrestere. En

Patriotisme, som gjorde disse beivrede Borgere stor Ære! Der blev ført mange Vidner. Tilsidst slog det op og blev til Intet. En Patriot sagde mig i Fortrolighed, at han sagde sig at være lidt i Slægt med Struensee, forstaae langt ude, — ventelig paa Evas Side. Mærk! mit Papir bliver mindre

og Tankerne stormer ind paa mig.

Efter de gode Egenskaber, du tillægger din Adelsmand, vil vel neppe nogen kiende ham. Polisk nok! man kiender helst hinanden ved at angive Feil. — Skam for Menneskekielighed!

Ved at rose din Adelsmand, bebreider du andre Adelsmænd, at de foragte Borgerne, og det paa en

formummet Maade. — Naar en Adelsmand,

8

med en dyb, myndig, fortrolig, (eller forbeholdende,) betydende og venlig Mine forstaaer at svare dig disse Ord: Det skal nærmere blive undersøgt meener du da at han foragter dig? Holder du ham ei for en Moses; skjønt han i sig selv ei kan være meget klogere end et Skabilkenhoved?

Egennyttens laante aldrig den danske Adel Griffens Klør. Det skal du vide til Slutningen.

Læs kun Forordningen om Hoveriet, til et eneste

Exempel paa din Beskyldnings Indskrænkelse!

Hvor billig er ikke den? Denne Bue kan ingen

Arm have spendt, uden en Adelsmands, eller en Skabning af en Adelsmand.

9

Anti-Statsmanden. No. 2. Aldrig kunne man faae en mere pedantisk Læremester i Statsvidenskaben, end du er. Hvor falder du paa de Griller at de kronede Hoveder skulle have store Forbindelser? Din Lærdom er fra Arilds Tid; den har nok ikke været i Moden, siden før den Tid man opfandt Kroner til Regenternes Prydelser. Skulle det være saa besværligt, at være Regent, hvo ville da være Tillidsfuld nok til sig selv, og dristig nok til at bære Kronens Aag? — — Hvoraf kommer det sig da, at saa mange Tusinde have ladet sit Blod udtappe i Higen efter Regimentet, naar det er ikke et større

Klenodie, end som du affilbrer det? — — Vare disse daarlige og fornægtede alle Følelser af Menneskelighed, for at blive Offere for deres egen Forfængelighed? — Eller troede de sig allene værdige og beqvemme, iblant de mange Millioner, som vrimlede i den Stat, de agtede at lyksaliggjøre; — ville de da hellere døe af patriotisk Nidkierhed for Statens Vel, end at overleve dens Forhudelse i en Andens Hænder, som de ikke spaaede saa mange Kræfter, som deres Egne.

10

Folket vil være under Aag, derfor salver de en Regent over sig, og paa det andre Stater ikke skal skumle over deres Ringhed, saa giver det ham Navn af Konge? — Kroningen anseer det da kun for en Seremonie og Kongen som er glad i den Høihed, han sidder, tænker sig ikke om, at det er en hellig Høitidelighed i det Udvortes, som tilkendegiver hans indvortes hellige Forsæt og Forbindelse til at danne sit knælende Folk en sand Lyksalighed. Kronen sættes om Regentens Hoved, ved denne Akt; man meener at den pryder ham kun, for ligesom at pege paa det Lem i Staten, hvis Vink enhver skal lystre med en

blind Lydighed. At Kronen, denne ene Gang,

med sine Ædelsteene, skal udstraale den Høiagtelse og Ærefrygt til Undersaatterne, der kan give dem et saa varigt Indtryk, at de kan have nok deraf hans hele Regieringstiid. — Ædelsteenene i Kronen minde langt fra ikke Fyrsten, at han ved Visdom og Naade og Retfærdighed, skal overgaae ligesaa meget alle Undersaatterne, som disse overgaae de ringere Steene

i Styrke, Glands og Farver.

Forvovne! — Du nævner dumme og daarlige Regentere! — Disse Tilnavne ere uhørte; det vil vel ingen nægte. — Du kunne i den Sted have skrevet: viise og naadige, jeg havde foreenet samme Begreb med disse Tillægsord, som nu; — saa forvent er jeg bleven ved Hyklers Misbrug af disse Ord: Vanen er den anden Natur; — jo større Dumhed en Regent lader see, desto ideligere raabes der paa hans Visdom, og det falder mig lige saa fordægtig, som naar Kjøbmanden tilsværger sine Varer den Ypperlighed, de mangle. —

Hvo er vel saa ukyndig i Statskneb, som er uvidende om, at alle de Udbasunelser af Fyrsternes

11

Visdoms-Prøver, som der skeer i Levnetsbeskrivelserne og de historiske Efterretninger, ere næsten ligesaa mange Herolder om deres Egenkierlighed, Dumhed og Lidenskabers utilladelige Virksomhed? — Man bruger dette Blaar, som Brillen til Almuens Øine, hvor igiennem de aldrig kan blive Fyrsten vaer i sin sande Skikkelse.

Begaaer Fyrsten den uforsvarligste Daarlighed, saa vil man dog afværge, at den ei skal skinne i Folkets Øine; — Man ifører da denne Daarlighed Purpur-Kaaben, giver den alle de Ziirligheder, som Naade, Mildhed & c. formaner, og da troer den blinde Mængde virkelig at see en Salomon, naar der sidder en Daare paa Thronen;

saa at de bedrages, ligesom Saul fordem, som Spaaqvinden fik til at tænke sig Samuel nærværende.

Mon Gud, mon Naturen, mon Folket kan indskierpe nogen Lov i en Regentes Hierte? — Er det ham ikke meget heller selv en Lov? — Statsmanden kunne da vel have glemt at nævne det største Bud i Regjeringsloven, uden at blive skyldig i den Uvidenhed om den, som Regenterne saa meget have elsket, og saa ofte lagt for Dagen. Regentens Bryst føler større Beqvemmelighed, ved at være en Hule for stormende Sindsbevægelser, end at være lænket af denne Lov.

Er Statsmanden endnu uvidende om den ligesaa almindelige, som fortryllende Regjerings-Lov: *) Mæt dine Ønsker; — det er med tydeligere Ord:

*) Er der nogen Bog-Orm (heluo) iblant mine Læsere, da kan han giennemrode de evige Entreuyer, som staaer til Nytte og Zirat paa Universitetets Bibliotheket. Der skal han see de utallige Originaler, hvoraf jeg har laant Trækkene til det Skilderie paa; og til denne selv udvalgte Lov for en daarlig Fyrste, som jeg her har ført sammen i eet Billede, saa

12

Fød dine Vellyster! — Lad Land og Folk være dig som tjenstvillige Slaver til at qvæge dem! — Spar intet for at fylde deres Graadighed; hvad om saa Millioner af dine Undergivne skulle derfor bringes til at sukke over dig til Himmelen; til at lide Mangel paa det Uundværligste, og at drives ved Tarv til at øve snedig Uretfærdighed og Forfordeelse mod hinanden indbyrdes. — Forbedre dit Land, til det Øiemeed, at dets Afgrøde kan smage sødt paa din Gane. — Giør nye Anlæg til Forlystelser; — Fryd dig paa dit Slot. — Dan dig et Æden, en Lystens Hauge mange Steder i dit Land, som ved utallige Forandringer kan kildre dit Øie, din Næse og din Gane. Pas flittigere dine Mageligheder, Tidsfordriv og Fornøielser, end paa det der foregaaer, der mangler eller er Overflod af enten i de store eller i de smaae Stæder i din Stat. — Tag dig alle Ting let, undtagen det, som giør et Skaar i din Glæde. — See dine uforføielige Begierligheders Tarv og lad det ligge dig meest paa Hiertet, at raade Bod paa den. — Du har jo hele Riget for dig til at øde, lad andre da lære dig, om du selv ei forstaaer det, hvorledes du kan faae det til at bukke under dine Sindsbevægelers Scepter, og dog selv at glindse af en Sminke, som Undersaatterne miskiende for den ægte Landsfaders Farve. — Mag det saa, at alle og alting staaer Rede til at kildre din uordentlige Egenkærlighed. — Formeer dine store Steder med glimrende og prægtige Bygninger, og lad det ikke komme saa nøie derpaa an, om du ved denne Yppigheds Oprin skal udpine nødlidende Forældres Sukke og Børns Jammerskrig. — Giør en eller anden nye Stiftelse; byd dens kunstige Hvælvin-

got, som min af Alderdom slappe Pen har formaaet.

Nogen skulle ellers uden denne Anmerkning let troe, at

denne Lov var et Ensfigtum eller Hjernespind.

13

derlige Omhue; — om Ordenen og Øiemeedet af Stiftelsen enten gaaer skievt, eller skader det almindelige Beste, det berøver dig jo ikke Smigrernes Foreviggjørelse. — Fær gruelige Krige. — Tuml omkring paa Landet, og svæv paa Søen med et dræbende Blye i den ene, og en anstikkende Begfakkel i den anden Haand; — herved kan du fylde dine Hænder med Blod, og føde din Egenkierlighed med at see dig selv an som Seierherre over Utallige, uskyldige Menneskers Aadsler, hvis Røgelse i Luften ere ligesaa vellugtende, som den Virak man ofrer til Ære for din nedrige Egenkierlighed. Du ville da tvinge Nationer til at skielve for dig; var den Ærefrygt, hvormed de da maatte skiule sig i Støvet for dig, ikke langt behageligere for din Stolthed, end om de elskede dig med Høiagtelse over din Menneskekierlighed og Lyst til at opamme en almindelig Lyksalighed for Jorden?

Om du var din egen Bøddel, om din Samvittighed bebrejdede dig de uforsonligste Misgierninger, saa troe, at dit Folk stopper Ørene og lukker Øinene saa tæt, at det er gandske uvidende om det alt; læs Beseglingen paa denne Troe i de hungrige Lovtaleres Viiser over dine udødelige Foretagender; læs den i de Dedikationer, som Autorerne, der have maadelig Aftræk paa deres Opkaag, vente at faae skikkelig betalt, naar din skuffende Egenkierlighed faaer overtalt dig til Medynk over dem.

Fryd dig naar hele Klynger af Hyklere snurrer om dine Øren. — Kroe dig naar de overslette dine Afveie, og med deres Smigger lokke dig til at fornægte Erindring om din Fornuftighed. — De gotre sig paa din sande Æres Omkostning; — de oplive og dræbe dig med et og det samme Vaaben; -

14

ger og stræksomme Spiire at optaarne sig høit i Luft ten, for at blive evige Æreminder om din Landsfa- Lad disse evige Formørkelser stedse rugge over din Throne. — Lad dem fordreie Landet og Lovene for dine Øine; — du maa ei bruge Eftersigt med deres List; hverken Fangenætter til deres Rænker, eller Sovedrik til deres

Guldtørst, ei Snuehed til at eftergaae deres Løgnagtighed, eller Snildhed til at udlokke deres Hemmelighed; — men du maa nok giengielde dem deres Hyklerie, ved at bestryge dem med Æretitler; thi disse ere da ufeilbarlig i stor Høiagtelse hos Retsindige, naar du følger slige Regjeringslove; — du maa gjerne betyngte dem med saa mange Ordner og Ærestegn, at de synke i Knæe: men mon nogen uden Daaren vil misunde dem disse Fortrin, som i den Viise Fyrstes Regjeringslov ere kun Fortienesters Tillokkelser og Belønninger? —

Udvælg dig en af disse Hyklere til Yndling; den nemlig, som forstaaer best at snoe sig efter dine Griller; den som har Insigt nok til at skaffe dig den beste Pleie for dine Vellyster, — betroe ham dine vigtigste Hemmeligheder, oplys ham om dine Handlingers Hensigter; — om der udfordres Snedighed til at naae dem, og han har nok deraf, da laan ham dit Scepter, imedens han fører dig nærmere til dine Ønskers Maal — Han gjør alt sit dertil; — vær vis om hans Ærlighed; — men vogt dig, at du ikke ofte skifter Yndlinger; — hvilken Vanære for din Yndling, at stødes bort fra din Side, ned i en af Rigets Krinkelkraage! Denne Vanære

vil han hævne. —

Stol ikke paa din Torden, den kan ikke ramme din Fiende, som lurer i Eenrum hos sin Fortrolige, og fortæller ham hvad han veed med dig. —

15

Den Gift hans Ven fik af ham, den laaner han igien til andre sine Venner. — Er du da saa uhældig, at der er mere end en Yndling, som bider sig i Læberne over at have tabt dit Venskab, saa er alle Undersaatterne, inden kort Tid, anstukne af Foragt imod dig. — —

Er du en Elskere af Vaaben og Feide, da lad al din Omhue have at bestille med din Krigsmagt,

og alle dine Love sigte til dens Opkomst. Lad

din tapre Soldat Frihed til at bryste sig i Borgerens Bolig, og trænge sig øverst til Bords ved hans suurfortiente Maaltid. — — Er du de Lærdes Mæcenat, fordi du veed, at de Folk kan forevige dig uden sande Fortienester; da underhold mange af slige Fødenød ved din Stats Tærepenge.

Holder du meest med Agerdyrkeren, (skiønt det har man sielden at frygte for,) da lad ham sætte sine Vare saa høit, at Kiøbstedmanden knap tør lystes ved at see til dem. — Anseer du Borgerskabet, som din Regjerings Grundpillere, da giv det saa stort Raaderum, at det kan kiøre i Ring med de andre Stænder. — Har du størst Tilbøielighed til Adelsmændene, fordi de have været dine Lægebrødre og Lægesystre, da lad dem blive Statsens Blodigler. — — Eftersom dine Hoffolk elske dig saa meget, efter al Anseelse, at de dreie sig efter dig, som Solsikken efter Solen; da maa du ikke være haardere, end at du, i alle Handlinger, ligesom Vox, kan antage den Dannelselse, som de igien vil give dig; du maa lade dig raadføre af deres Rænker, lede af deres Villie, og i alt adlyde dem, fordi de kan ved deres Anhæng skaffe dig stor Høiagtelse hos Undersaatterne. Hvad har da Riget nødig at græde, naar Hoffolket faaer det til at troe, at alting staaer vel til?

16

Eller er Adelsmændene som Torne, hvorpaa din Selvraadighed let kan stikke sig til Blods, da løft dem afsides af Veien, og troe da at du er ganske sikker i Saddelen, at de ingen hemmelige Tilbedere have som formørke dig; men hertil behøves virkelig Troen. Eller fører du Regimenter saaledes, at ingen af disse Love kan falde under din Betragtning, da har man endnu en meget rar Læreregel tilovers for dig: Vær Regent for et Syns Skyld. Dit Navn skal give Vægt til de Regjerendes Myndighed og Egenraadighed. Din Person skal i alle vigtige Forsamlinger ikkun forestille det ypperste Medlem.

Tilluk dine Tanker aldeles for alle Bekymringer om Regjeringshandlerne; lad alting jevne sig selv, eller lad andre om de gider, glatte det. Sæt Pris paa Skiønheder, som forlyste dine Øien, og lad det være din Ære, at du med god Smag og Orden kan bestemme dine Glædes Optoge. —

Hvilken uendelig Kiede af Love kunne jeg ikke sammenlænke, dersom jeg ville antegne alle de Love, som fordærvede Moder og Regenternes Tilbøielighed have dannet, for at stride imod det største Bud i Regjeringsloven. — — Nu om Stunder have vi, Gud skee Lov! ingen Regentere, det os er bevidst, hvis Original kunde lignedes med dette væmmelige Skilderie af en Regent, som vi her have gjort Aftræk til. — —

Dog! — — Ingen fordre saa guddommelige Fuldkommenheder hos en Fyrste, som Statsmanden æsker; thi hvo stulle da blive Regent?

Stykket af disse Blader sælges hos Bogtrykker Thiele i store Helliggeiststræde, for 2 Skill. Halvarket, og 4 Skill. Heelarket.

17

Anti-Statsmanden. Forfattet af

Jofias Leopold Bynch.

No. 3.

Her giennemsigtes endnu det andet Stykke af Statsmanden.

Kiere Statsmand! du er alt for Tankeriig' derfor kan jeg ei saa let slippe dit Blad. — Jeg sætter da nok engang min Upartiskheds Glarøien paa sit behørige Sted; — men ak! hvor forstørrede blive ikke da dine udsvævende Malerier! — Det gaaer dig ligesom den Maler der skildrede en Skiønhed, hvis Træk skulle ikke forraade nogen af de Skrøbeligheder, som Sielen saa gjerne tegner i Ansigtet; — han tog sin Tilflugt til Aandernes Rige, og udsaae sig der de Engle-Lineamenter, som hans Indbildningskraft selv skabte, og da han reiste hjem til sig selv igien, saa afstrægede han en Deilighed, som var saa fuldkommen, at den kunde kun elskes i en ligesaa deilig Verden, som kaldes med det gamle Navn Muelighed. — Ligeledes troer jeg og, at du forskriver Originalerne til dine Fyrstepligler, fra Mueligheds Verdenen; slige overdrevne Kunstprøver elskes ikke af vor Verden; — — hvor vil du da finde en Regent, som vil trolove sig med din Re-

18

gierings Lov? Veed du ikke at Englene, efter Gudslærernes prophetiske Syner, bleve stødte fra Guds Throne, da de ville ligne ham? og dog tillokker du din Regent, med en blasphemisk Overtalelse: At ligne Gud! — —

I disse tre Ord synes det, ligesom du, paa Fornuftens farlige Stylter, kneisede dit Hoved op oven for Skyerne til Stiernekredsen; disse Sole paa Guddommens Forhæng, — og lod dit forvovne Øie klge derigennem ud til Guds Fuldkommenheds Straale *). — Strax derpaa roder du iblant Menneskelighedens besmittede og foragtelige Misfostre, som kaldes Narre. — Gysende Spring! hvorledes kan du

parre Narren og Fyrsten? Taler du saa om

Herrens Salvede? — Beviiser ikke Regenten, at der boer Ædelmodighed i hans Bryst, naar han hverken med at kaste Foragt paa sin Ven, for en liden Forseelse imod hans Egenkierlighed, eller med at udsætte ham paa slibrige Glidebaner for samme Aarsags Skyld, belønner hans Morsomhed, hans Oprigtighed og Omhyggelighed? — Hvad enten! — er du saa haard, at du vil lade din Lov berøve Regenten den sødeste Trøst i Dødeligheden, en Ven; for hvilken han, uden at være omgierdet af Snedighed, kan udsige sine private Hemmeligheder; — til hvilken

*) Vi bede Læseren om Forladelse, at vi tale Klopstokkisk. Vi vide at de fleste have Modbydelighed herfor; men vi vil kun vende dem til at forstaae Aandernes Sprog. Det er jo fornøieligt at forstaae det Riges Sprog, hvor man agter sig hen. Ingen tvivler vel paa, at vi saaledes vil udtrykke vore Begreber i Evigheden. Enhver husker det vel, siden han sidst, med Svedenborg, var i Sælskab med Aanderne.

19

91

ken han kan hælde sit af Regierings-Sorg tunge og forvirrede Hoved; — hos hvilken han kan nyde al den Vederqvægelse, som gotter tvende venskabelige Hierter — ? Jeg for min Deel, kan aldrig fatte

saa slette Tanker om en Statsmand, det lader dog til at være noget Veltænkende.

Jeg sætter da, at Regenten var viis nok til at udprøve sig en Ven; — at der blant Hoffolket fantes en saa rar Paradiisfugl, der besad alle de sieldene Egenskaber, som Regentens Yndling bør have; var det da lastværdigt af Fyrsten; kunne Undersaatterne med Ret skumle over, at han overøse ham med Velgierninger, for at veie for en Deel op med hans redelige Tieneste, som kom Landet og Fyrsten paa engang til Gavn? — Vi svarer: Var Yndlingen redelig, da vegrede han sig for at tage det af sin Herres Haand, hvorved Staten skulle udtæres, eller komme i Forlegenhed og Uodren.

Yndlingens offentlige Tienester bør Staten betale; men Fyrsten kan ikke siges at eie den Skat, som er bestemt til at bearbejde Statens fælles Lyksalighed; — ligesaa lidet kan Fyrsten have Magt til at vise Venskabs Prøver med andre Klenodier, end med dem, ham tilkommer som privat Person. — — En stor Monark i Europa havde en Yndling, som formaaede meget. Denne Modtog daarlige Suplikanteres pios usus og bortskienkede dem til Fortienstfulde. — Gid alle ville betræde hans Fodspor:

Der siges fremdeles: Beskieftiger Regentens Omhue sig mere for een Stands Opkomst & c. Her taler du noget alt for ubesindig.

20

Naar en Regent kom til at bestige en Throne, i hvis Kreds der befandtes en Stand, for hvilken hans Antessorers (Formænd i Regieringen,) Opmærksomhed

havde forstukket sig; burde da denne nye Regent, for at udstrøe en lige jevn Lyksalighed til alle Stænder, ikke oprette denne Stand det Tab den havde lidt under de forrige? — For Exempel: Om din vise Regent fik Herredømmet over en Skat, hvori de udstudeerte graahaarede Lærde havde saa fede Levnetsbetingelser, at de, for at befordre deres egen Trivelighed, havde Tid og Raad til at begegne den studerende

Ungdom med Ligegyldighed, i alle de sunde Underviisninger, som ikke befordrede deres økonomiske Fremtarv. —

Om han fik Regimentet der, hvor den studerende Ungdom, paa den anden Side, maatte tilsvede sig de Tærepenge, den sukkede efter, til at forøge sine Indsigter, med at give umodne Underretninger til de Yngere i de første Grunde af Videnskaberne. — Hvor den maatte med udtærende og sielesvækkende Kummer; ja, endog undertiden paa en Maade, som var heel uanstændig for dens store Bestemmelse, fegte sig igiennem sine beste Blomsteraar, just i den Deel af dens Alder, da Sielen og Legemet foreene deres muntre Viidegraadighed. — Hvor den endelig enten ved erhvervede Midler, eller Giftermaal, eller Smigger kunne bringe sig selv saa vidt, at den afgav en sprænglærd Flok Kandidater, til de Embeder, som Haabets vilkaarlige Udsigter faae i Slumpelykkens Haand. — —

Burde altsaa den nysopreiste Regent ikke kaste en Majestætisk Viisdoms Straale til denne Stand! — Burde Han ikke afknappe hiine magelige og rigelig besoldede Høiskolens Lærere den Over-

21

flod, som sætter Dæmning for hiines virksomme Flid og som kunne komme disses Spiisningskasse til Bedste? Burde han da ikke ogsaa, tvertimod dine

Ord, anvende flere tankemattende Nætter paa den lærde Stands Opkomst, end paa de andre som, formedelst den Flor, vi tænker os, at de vare, ikke skreg saa meget efter at faae fat om Regentens ophielpende Haand?

Du forhastede dig nok, vigtige Hr. Statsmand da du indsat denne Regel i dit Blad: Ophielper han een Stand, ved ar forfordeele en anden & c. Naar jeg tar, det Ord: Stand i en snever Forstand, saa gives der jo Tilfælde hvor Regenten ikke, uden at skade den eene, kan ophielpe den anden. Jeg vil ikke proppe Munden til paa din Sandhed med min Myndighed allene; men Erfaringen skal være den Lov, hvorefter jeg vil dømme og bede dig, at tage dine Ord i dig igien. —

Den Ærværdighed min vældige Titel af Anti-Statsmand gav mig, skal lige saa lidet være Lovens og Lovens Ende for dig, som din Titel kan være det for mig. —

Nu til Sagen og Beviiset! Dersom den

ligesaa uundværlige, som høistnødvendige; ligesaa Indsigtsfulde, som i den snevreste Hensigt (sentu strictissimo) saa kaldede Skriverkarle-Stand blev et ubødeligt Tab for en Stat, som havde nok af studerende juridisk Ungdom, til at pryde deres Plads; vilde da ikke denne hæderlige og vigtige Stand blive forfordeeleet ved at de sidste fik deres Pen og Levebrød? — Jo visselig! — du er vel ei saa ublu, at du nægter det i mine aabne Øien? — Men jeg veed strax din Udflugt, at du i dit Blad ikkun har sig-

22

tet til Hovedstænderne (sensu lato) i Staten ; — at en Mangel hos disse Tilstødte kunne erstates naar de, i et andet Fag, vare Staten til Tieneste, og at en Mangel i et lille Lem paa Staten, maatte ikke være en skrækkende Synspunkt for en nye Fordel, som befordrede det Heeles bedre Vilkaar. — — Jeg nødes altsaa til (seer jeg nok) at give dig Seierpalmen for denne Gang; men kom ikke tiere; thi saa skal jeg skremme dig saa med mine Bizarerier, at din Pen skal blive forhexet. — — Jeg vil dog, ligesom Fruen, (der knipsede sin Seier, over Mandens Sætning, med Fingerne, som hun stak op over Vandets Overflade i Brynden, hvori Manden, til en grundig Overbeviisning for hendes Haardnakkenhed, havde nedhidset hende) udraab tilsidst Æreord over min Indvending, saaledes: lyksalige Period! i en Stat, naar den viise Monark reent betager de formularfulde Skriverkarle det Haab, hvorved Staten kan blive upasselig (malade).

Fremdeles tilraader du Regenten, at han ikke maa lade Adelsmændene pille Guldet til sig, fra Borgerne. — Skal du saa tale om Statens Mægtige? —

Er det ikke ligegyldigt hvor Guldet glemmes i Staten? Er det ikke ligemeget enten, det formeres imellem den vindskibelige Borger Hænder; eller der aagres med det af de yppige Adelsmænd? — Ligger Guldet ikke lige saa smukt forvaret i disses Skattoller, som i hines jernbundne Skrine? — Top! — nu var din Genius hos mig og hvad gielder det da, at jeg forstaaer, hvad du meener. — Du vil vel have saadan en viis Jevning i Rigdommene, og saadanne Love, hvorved Guldet kunne bringes til at see sig om, snart hos een og snart hos en anden, saa at ikke mange i Staten vare meget rige og heller ikke mange i yderlige Omstændigheder; men inden

23

dette kunne opnaaes da maatte intet Lem i Staten have væsentlige Fortrin for det andet; — da maatte man først dræbe de opæggende og svedende Begierligheder af Menneskets Natur; ja da maatte man først reent udblæse dets hæftige Lidenskabers Lue — — Staten ville da i sin Uvirksomheds Søvn drømme saa længe, indtil den gik med Hovedet uedad.

Du foreskriver vel Fyrsten at han maa søge at inføre en viis Jevning i sin Stat; men Maaden hvorledes dette skal gaae til berører du ikke med et

Ord. Du vil nok sige til dit Forsvar, at Rom

er ikke bygt paa een Dag og at Grundtegningen til en Statsbygning kan ikke faae Rum paa et Halvark. Paa den Maade kan du skeie ud fra alle dine Forseelser; Beviis mig kun i dine følgende Blade, at du ei er en Vittigheds Skrydere, som man snart stulle tænke om dig; lad Grundighed stedse ligge i Vittighedens kielne Arme.

Stig mig da ved Leilighed, hvad Anlæg du ville fatte for at viise Bonden og Borgeren Vei til at vinde de Rigdomme, som hvile i Adelsmændenes Skiød, til sig, og det for at befordre en almindeligere Lyksalighed for Staten. —

Det feiler ikke du jo nok veed, at Borgeren og Bonden udgjøre betydeligere Pillere; ere talrigere og sædvanlig mere patriotiske, ja elske, i mange Stater, Regenten ømmere end Adelsmændene; thi hine ansee sig selv som lydige Undersaatter, og deres indskrænkede Forstand lader de villig knues af Scepteret; da disse derimod ansee sig ofte som Statens Klipper, og bryster sig i deres Hierter, fordi de overtale dem til

at troe, at de ere og Regentere. Hine ere

talrige; men disse sætte Tillid til de mange, som nø-

24

de sig til at bukke sig for deres Rigdomme, og tænke rigtig nok, at have ligesaa mange oprigtige Forærere, som Landsfyrsten. — — Hine ere sædvanlig patriotiske; men disses Ophæviskhed bilder dem ind, at hine skal betage dem den Umage, at butre det ud til Fyrstens Kasse, som udfordres i et eller andet paakommende Tilfælde, til Statens Beste. — Historier skildre os Exempler nok, hvor Adelsmand, i slige Fald, have dreiet det saaledes med Skingrunde hos Fyrsten,, at dee nten har faaet et ordentligt Smuthul at krybe i, og reent undsluppet, eller og i det minste ikke have givet saa meget Tilskud til Regentens Fordring hos Undersaatterne, som der i Forhold med deres Gulddyngge, burde betales af dem. — — Bonden og Borgeren ere skabte til Arbeide, lad dem rykke ud; — vi dyrke Mageligheds Gud, vi maae holde indad, saaledes er manges Valsprog i deslige Omstændigheder.

Siig mig da et got Raad, retsindige Statsmand! hvorledes Regenten skal faae Bondens og Borgerens Kasse saa vel hulden, at han ei, naar Rigets er tom, skal have nødig at sætte Landet i saa stor Giæld hos Adelsmændene, at de snart kan udkiøbe det? —

Bondens og Borgerens Pengekasse maatte ei kunne blive slap af nogle Laan, naar Adelsmændenes Rigdomme bleve mere jevnede iblant dem, og det patriotiske Borgerhierte ville glæde sig ved at have Styrke nok til at bære Rigets Tynger.

Nu var jeg inde i Mulighedens Rige, og nu kommer jeg igiennem Udgangen til Virkelighedens; nu maa jeg betragte din følgende Sætning i dit Blad,, fra en anden Øiepunkt.

25

Jeg gad vidst, hvor nær den Beklippelse skulde røre Adelsmændene, som du meener at Borgerne tillige skulde lade sig gaae saa nær til Hierte? — — Sant nok! mens disse flittige Forødere ligge i Skiul i en Stat, saa fortiener Borgeren intet; men mon han ikke kunde sættes L Arbeide af sine Medborgere vexelviis, naar Adelsmændene ikke rugede over Landets Skat? — —

Yppighed er ei allene ikke flygtværdig, men den er endog under visse Betingelser, høistnødvendig i den Stat der vil stige i Lyksalighed. Yppighed bringer os paa Spor til Videnskaber, og disse igjen til at prøve hvor meget Landets naturlige Afgift kan forbedres, forvandles og smykkes; den kommer Kunstnerens Tanke i en lærerig Flugt, og Haandverksmandens Haand giver den nok at bestille. — Men Vee det Land, som borger andre Landes Gaver, for at stille sin graadige Yppighed til Freds, og betaler disse Gaver med sin egen Svækkelse, der lit efter lit, som Lungesyge,

forarsage Landets Død. Saalænge altsaa der

er saadan en Indretning i en Stat, at Adelsmændenes Gulddalere skal udlokke Borgernes Vindskibelighed, og udtvinge Bondens Sveed, saa gjør det ingen Gode at beskiere hiine med Klipperter. — Det var ligesaa urimeligt, som naar man, for at en Byes Indbyggere ei skulle tørste ihjel, tilproppede Vandledningerne. — —

Fremdeles kræver du at den lovgivende Regent skal tilfulde kiende sin Skat & c. Har du aldrig hørt at sige om de Forstørrelses og Formindselses Glas, som Adelsmændene, der ere om Fyrsten, række ham ved hvis Hielp Han øiner Statens Svaghed i Steden for dens Styrke og Styrken i Steden for Svagheden? — Artige Glas! Har du ikke i Histo-

26

rierne udkiget dig deres Kunstgreb, de anvende til at spende en Snor for Fyrsten? — Paa den Grund, at Undersaatten ei skal udmærke sig Fyrstens personlige Svagheder (som er en Klampe paa Menneskeligheden og tilhylles af Menneskekieligheden) er den Statsmaxime kommet i Vane at Fyrsten skal ikke i Fleng omgaaes Ansigt til Ansigt og undertiden muntlig med Undersaatten, for at blive desto mageligere indviklet af Hoffolkets Snæregarn. — Det ville vist og gjøre alt for lange Rifter i den ærlige og vel huldene Sanddruehed, der er Hoved - Drivefiedren i det Konsertuhr, som de aldrig forsømme at sætte i Gang til Fyrstens Fortryllelse, Adspredelse, Oplivelse eller Tungvindighed.

Blev Bonden og Borgeren benaadet,

at belyse Regentens Siel med Insigter om Lovenes Overeenstemmelse eller Striid med Tingenes sande Natur og Beskaffenhed, da ville mangen en Slendrian, som ved Vanens Svøbe i sin Kiørsel forfeilede Statens fælles Lyksaligheds Maal, snart, komme, ved Fyrstens Bestyrelse, til at vende om og kiøre tilbage paa den gienneste, skiønt nye anlæggende

Vei. Om Undersaatten udspeidede adskillige

Skrøbeligheder hos sin værdige Regent; — — om hans Omgængelse gav dem somme Straaler at see fra hans Hierte, hvilke de ikke, i hvor gierne de ville, kunne forære med fornuftigt Biefald.

Mon disse Straaler kunne omsmelte deres bløde Hiertelag til forsteenet Dømmehaardhed? — Mon de kunne fordunkle Skinnen af deres Kierligheds Luer, som brændte for ham? — Mon de kunne opvarme i dem en skadelig Foragt for ham? Det kan jeg aldrig

overtale mig til at troe, at det kunne virke saa meget, og allermindst i et Arverige, hvor Regenten fra hans spædeste Alder, tilraabes de ømmeste Kierligheds

Udtryk, Overseer jeg ikke min elskede

27

Mirzars Feil? bliver hun mig kiedsommelig eller modbydelig i Omgang, fordi hun besidder Skrøbeligheder, som jeg kan see? Troer jeg ikke at jeg er hende ligegyldig, naar hun ikke lige saa meget glæder sig over mit, som jeg over hendes Sælskab; naar hun ikke ligesaa omhyggelig søger min, som jeg hendes Omgang? — Dog! hvad? — ingen vitløftigere Beviis for vor Sætning.

Det er vores Sandheds sødste Trøst, det er en Hiertestyrkning til at vedligeholde dens Frimodighed, at Aviserne, ved adskillige Statsskrifter, have belagt nysoptronedes Regenters, med utallige Æres Palmegrene, naar de ved et par Exempler i Regieringens Tiltrædelse, have spaaet Undersaatterne den Omgængelighed, deres hele Regieringstid igiennem, hvis Opfyldelse har glædet dem i Haabet, og tilstædet dem Tid nok til, med ængsteligforventende Blik at skue den i Møde, naar den besluttede at komme.

Har man ikke hørt Exempler paa, hvorledes Nationer, som elske deres Regent, have flokket sig og hastet med frydefulde Trin, blot for at faae ham at see; ja reist undertiden mange Miile uden at have vigtigere Erinde; Undersaatten ydermere, som hver Dag næsten, i det mindste kan faae sin Fyrste at see, bliver dog aldrig mæt af Forlægenhed efter at skue Viisdom, Maade og mørk Retfærdighed i hans Aasyn; hvor megen høitideligere ville ikke da deres Kierlighed ydes mod Fyrsten, naar han tillod dem den Naade at tale med sig? —

Sant! Fyrsten er saa belæsset med vigtige Rigshandler, at han, naar han ville tage sig af dem, som han burde, knap havde Tid til at holde fire Timers Taffel to Gange om Dagen og hvor megen

28

snevrere Lejlighed ville han da have til at holde Samtaler med utallige, som sukkede efter den Lykke; — men lod Fyrsten tilade Undersaatten at sætte det alt for tvungne og, i en sand Fortrolighed, alt for særskildende Ærbødigheds Væsen til Side; (thi det er vist ingen uden en lattervækkende Fornøielse for en Fyrste, at tale med nogle, som, mens Samtalen varer, krummer Legemet, af tvivlraadig Ærbødigheds Drift, i naragtige og

unaturlige Fordreielser) saa kunne han jo i de Timer han ofrede til de Fornøielser som hverken aldeles beskeftigede hans Siel eller Legeme, tillade deels dem, som, i sit Fag, vare bekiendte som Insigtsfulde; Deels ogsaa dem, som med vigtige Anliggender ville anraabe ham, Adgangen til sig; —

Men her maatte da kun, af de utallige, som hiigede efter denne Naade, udsøges dem, af en Insigts- og Samvittighedsfuld Mand, som efter Statens fælles Hensigt, tilkom denne Naade; — thi skulle Fyrsten tale med alle, som meldte sig, saa fik slet ingen ham i Tale.

Besad Fyrsten denne Dydighed og Øiemeedet, som den stillede hen til, skulle opnaaes, saa maatte han ikke give de Samtalende Svar med Pantominer; hverken ved afbrudte Meeninger, eller Udraabelses-Ord; — han burde meget heller udfrutte, veilede, opmuntre, (om nogen var blye,) trøste eller bebreide, alt saaledes som Omstændighederne bragte det med sig; — han maatte give enhver reen Svar. — Om hans Tankefærdighed (presance d'esprit) formaaede at udvikle Tingene, og de ikke vare af betydeligere Omfang, da maatte han strax bestemme sin Villie, — om Personerne taalte det, og ingen vigtigere Aarsager forbød det, da kunne han oplyse dem, om det i sin viise Regjering, som foraarsagede en enfoldig Van-

29

kelmodighed i Staten, (men hellere maatte han tie, end lyve med Skingrunde,) herved kunne den Undersaat, med hvilken han holdt Samtale, blive rørt af Overbeviisning, som han igien udstrøete for at berolige sine Medunderstatter tillige med sig. —

Fyrsten maatte ikke slaae disse Samtaler af Tanker; men meget meere erindre sig selv ofte om, hvad han og de andre havde sagt og love; — Ellers ville man kun ansee disse Samtaler for ligegyldige Fornøielser og den Fornuftige ville snart forkaste Fyrstens,

for at udvælge sin Vens Beraadslagning; han

ville hellere henføie sig til en ærlig og redelig Minister, end til ham.

Regenten bør ikke dreie Talen saaledes, at han kan faae nogle hidindtil endnu ubemærkede Æresglimt bragt, fra sin Person, ud ti! Understatterne, ved den han taler med; — men Hensigten med denne Fyrstehandling bør være den samme, nemlig Statens Vel, som af alle de øvrige.

Hvor liflig vilde ikke slig en Fyrste skinne i alle Staternes, i alle umisundelige Fyrsters Øine! — —

Hans Ære ville udbredes over al Jorden. Ingen Lovtalere skulde da forgribe sig ved at berømme slig en stor Fyrste Seil, som lod sit Folkes Tarv ligge sig saa nær om Hiertet. —

Kast et Øie, min Læser! engang i den smukke og nogenlunde smiggerfrie Lovtale, som gjorde Trajanus ligesaa udødelig, som Plinius selv; her skal du see det allersmukkeste Skilderie paa en Fyrste, som endog ved Omgang tog sig af sit Folk.

Det er just ingen Omgjengelse, som vi berømme hos Fyrsten, naar han ligesom hun af Vellyst forfeedede Regent, agler igiennem en dum gabende buntet Rad, og lader denne nyde den Lykke, der er ved at kysse Støvet af hans Haand.

30

Naa! — — Taalmodige Hr. Statsmand! — jeg gjør dem vel Tiden noget lang med min Samtale? — — De skal nok hen at eftersee Adelsmændene eller noget andet sligt i deres Papirer. — Bliv ikke vred, at jeg har vævet med Udsvævelser, baade i

Subtraksio og Additsio, dette heele Ark fuld;

men undre skal de sig nu ingenlunde over, at det er bleven saa vidløftigt; — — skulle jeg gjøre dem Bebreidelser for alt det Nødvendigste, de forsømte i deres andet Nummer, saa kunne sandelig ikke tre Ark rumme dem; thi merk vel! jeg har en gammel Bog, hvoraf jeg udplukker min Antistatsmand; — de ville nok have Titelen at viide; men see mig ikke an for saa Aabenhieret; — — dermed ville jeg jo reent komme af med min Bestilling — og tænk! — jeg sukker ! — disse besværlige Tider! — da Verden vrimler af kloge, at slige Eenfoldige, som jeg og mine Lige, hvilke Naturen gav kun en lille Tildeeling Forstand, neppe kan vente at blive befordrede til andet, end Bogranerie. —

Men seer jeg mig ret om; da troer jeg, Gud bedre det! at Statsmanden heller ikke lader een eller anden Autor løbe ustraffet af sine Hænder; men hvor skulle jeg finde hans Autor i mit Bibliothek, som bestaar kun af mine Lærefæders Haandskrifter og tre Fragmenter af forskellige Skroller, blant hvilke det eene er min Spiritus familiaris eller Indblæselsesaand. Lev imidlertid vel, ædle Statsmand! usminkede Menneskeven! — Bliv fyrrig ved at skrive den klare Sandhed ! — — Trøst dem ved vor Viise Regjering, som ved Skrivefriheden udæsker hver Dannemand til at udskrive sin Samvittighed til almindelig Nytte. — Ja

sandelig! Lyksalige og atter tusind Gange lyksalige maae vi Danske priise os, under en Regiering, hvor Sandhed fremfordres paa Skuepladsen og Løgn underkues Med den helligste, og retfærdigste Iver.

31

Den Larvefrie Stats- og Anti-Statsmand.

Jeg frygtede før, at mit Navn skulle skiere visse Læsere i Øinene. Nu stiller jeg det frem, bag ved det Skiold, som en Høi Naade og Publikums Biefald dannede mig. — Her er jeg skudfrie for Pasqvillanteren, som afskildrede min og Frøknkontorernes Ruins Grave. Ham og hans ligesaa høitænkende Medbrødre ville jeg før forskaane fra deres ubehagelige Følelser imod mig. Jeg kan ikke kalde dem Avind; — hvorlengde maatte jeg da lede hos mig selv, inden jeg fik Øie paa noget, som var værdigt nok til at opvække Misundelse. — Had maa det da være; og hvormed fortiente jeg det? — Med Nedrighed? — Den som veed min personlige Karakter er Dommer. — Med Selvklogskab? — ja, siger mine Venner; saasom det strider imod mine Grundregler, at hykle.— Nej, — siger mine Fiender, saasom jeg, for ikke at spille Ord, gierne indvilliger i deres egne Tanker.— Hvormed da? en Aarsag maa der være. — Her er Hemmeligheden: da jeg endnu var alt for forvisset om min egen Umodenhed, anspendte jeg dog alle Aarer, for at faae andre til at troe, at jeg besad den Modenhed, jeg endnu mangler.

Herudover smiler jeg undertiden ved at spore Virkningen af de Personers Had, som aldrig omgikkes mig Ansigt til Ansigt. — Mine Fiender befinde sig næsten alle i samme Orden, som jeg; — Under! at de, som bestemme sig til at undervise andre, i at befordre Sielens behagelig vedvarende Fornemmelser, selv underkaste sig de Voldsommes Tyrannie. Latterligt at hade en Person, man ikke kiender, uden af hans Fienders Hørsigen! — Jeg elsker dog mine Fiender. — See nu! — nu vil han larve sig med Religionen for at gjøre Indtryk, saaledes tale Skumlerne. — men Nei! Mine Venner! (saaledes vil

32

jeg nu kalde mine Fiender) jeg elsker dem som en Phi- losoph. — Hvordan da? Jeg veed at Nideren bides værst i sin egen Siel; — jeg veed, at jeg maa udfinde det, hvorved jeg kan altid føle Sødhed i Min Siel; — det er da min Hævn, skiønt jeg kalder den ikke just ædel, at jeg fornøier mig over mine daarlige og avindsyge Efferstræberes ubehagelige Følelser, som selv straffe deres Elskere, fordi ingen af deres hadefulde Handlinger oprippe min Siels Modbydeligheder. — Jeg bør jo elske den som har gjort vel imod mig og hvorofte have da ikke disse opvakt Glæde i min Siel! Heraf kommer det, at jeg i Følelse af min søde Taknemmelighed, endog søger, af et reent velvilligt Hierte, at giengielde deres spildte Had, med det, som Leilighed og en ringe Evne viser mig at være til deres Vel. — Nu tilkendegiver jeg mig. Hensigten med denne Lovtale over mig, er allene for at qvæle de ubehagelige Følelser hos disse; thi jeg er i alle Omvexlinger af Skiebnen, som en Steen; undtagen naar mit Hierte bebreider mig.

Det er usandfærdigt at No. I. af Statsmanden ev forbuden. Bogtrykkeren vinder ved dette Rygte; men saalænge Sagen var under Kiendelse, blev det sagt til Bogtrykkeren, at han skulle lade Værket hvile, og det af Hr. Etatsraad Feder, en Mand, som virkelig besidder Reddelighed og Indsigt nok, til at være et saa vanskeskeligt og vægelsindigt Publikum tilpas, som det danske; og især i hans Fag.

Jeg forvisser mine Læsere om en usminket Reddelighed i Sandhederne, og saa megen Varsomhed som de kan taale Autor.

Stykket af disse Blade sælges hos Bogtrykker Thiele i store Helliggeiststræde, for 2 Skill. Halvarket, og 4 Skill. Heelarket.